

Висновки... Отже, вивчення українського музичного фольклору, включення студентів у пошукову фольклорну діяльність через відтворення обрядодійств з емоційним переживанням обрядів, звичаїв дозволить сучасним молодим людям не лише пізнати традиції та побут пращів, але і робити певні висновки щодо своїх моральних та культурних принципів. Організація дослідницько-фольклорної діяльності майбутніх вчителів музики дає можливість поєднати їх особистісні та професійні інтереси, навчальну та самостійну роботу; впливати на емоційні почуття особистості, породжуючи ціннісні уявлення про навколишній світ; усвідомлювати виховний потенціал українського музичного фольклору; розвивати та реалізовувати особистісні творчі якості.

Список використаних джерел та літератури:

1. Отич О. Українське народне мистецтво у формуванні ідеалу особистості майбутнього педагога / О. Отич // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2005. – № 5. – С. 55.
2. Зязюн І. Пріоритетні принципи дидактики сучасної професійної освіти / І. Зязюн // Науковий вісник Миколаївського держ. пед ін-ту. Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Миколаїв: МДПУ, 2001. – Вип. IV. – С. 11–21.

Анотація

Г.В.Яківчук

Фольклорно-исследовательская деятельность будущего учителя музыки

В статье рассматривается проблема фольклорно-исследовательской практики в учебно-воспитательном процессе будущего учителя музыки. Делается акцент на использовании украинского фольклора в разных видах деятельности будущего учителя музыки.

Ключевые слова: фольклорно-исследовательская деятельность, будущий учитель музыки, украинский музыкальный фольклор.

Summary

H.V.Yakivchuk

Folklore-Research Activity of the Future Teacher of Music

The problem of folklore-research practice in the educational process of the future teacher of music has been studied in the article. The usage of Ukrainian folklore in different spheres of activity of the future teacher of music has been accentuated.

Key words: folklore-research activity, future teacher of music, Ukrainian music folklore.

Дата надходження статті:

„17” березня 2011 р.

УДК 376.1:613.955(045)

Т.АНДРУЩИШИНА,
аспірантка, викладач
(м.Городок)

Статеве виховання дітей з обмеженими можливостями. Християнський погляд

В статті розкрито сутність статевого виховання людей з особливими потребами. Представлені умови християнського підходу до виховання цнотливості.

Ключові слова: статеве виховання, люди з особливими потребами, християнське виховання, цнотливість.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сім'я є найкращим і незамінним середовищем виховання. У ньому людина як особистість пізнає себе та інших, отримує можливість усестороннього розвитку та справжньої любові. Через народження дитини і через особливі зв'язки з нею, які випливають з самого факту народження, батьки стають для дитини людьми значущими, першими вихователями і надзвичайно впливовими провідниками [15, с.273]. Тому дуже важливо, щоб дитина від початку свого існування відчувала себе прийнятою батьками, щоб могла бути впевненою, що її люблять за те, що вона є, а не за те, якою вона є. Тут особливу увагу слід звернути на дітей з особливими потребами, які часто через свої фізичні чи психічні недоліки залишаються позбавленими того, чого найбільше потребують. Визнання і пошана гідності кожної людини лежить в основі правдивої любові і виховання. Йоан Павло II неодноразово наголошував на незаперечній цінності кожної людини та на важливості ролі батьків, які повинні „огорнути дитину особливою турботою, розвиваючи глибоку повагу до її особистої гідності та з пошаною і великодушністю служити її правам. Це стосується кожної дитини, але особливо важливим воно стає стосовно малої дитини, яка вимагає повної опіки, стосовно хворої дитини, що страждає чи розумово відсталого” [9]. Прийняття правди про гідність людини, що випливає з факту створення її на образ Божий, відкриває нас на прийняття іншої людини такою, якою вона є, а також на формування відповідного ставлення [8, с.922–931] до людей з обмеженими можливостями. Основою нашої поведінки стосовно іншої людини завжди повинна бути незмінна правда про те, що: „Прихід людини на світ підкоряється не тільки законам біології, але

також і безпосередньо творчій волі Бога, яка належить до генеалогії кожного з синів і дочок людських сімей. Бог „бажав” людину від самого початку, і Бог „бажає” її у кожному акті зачаття і у кожному людському народженні. Бог „бажає” людину, як подібну до себе істоту, як особу. Ця людина, кожна людина, створена Богом „заради неї самої”. Це стосується всіх людей, у тому числі й тих, що народилися з хворобами чи вродженими вадами [4, с.381].

Завданням батьків є забезпечення найкращих умов для повноцінного розвитку своєї дитини в усіх сферах її життя. Однією з найважливіших сфер людини є статеві сфера, на що також вказує доручення батькам її розвитку. „Сім'я є найкращим середовищем, яке уможливило виконання обов'язку поступового виховання до статевого життя. Вона несе певний афективний потенціал, що дає можливість без травм прийняти найбільш делікатну царину і гармонійно її включити у врівноважену і багату особистість” [6].

Кожна людина має вписану у свою природу потребу любові, прийняття, відчуття безпеки, яка виражається через слова, жести, дотики. Коли з різних причин ця основна потреба незадоволена, особливо в дитинстві, дитина часто закривається в собі, створюючи свій власний світ, намагається задовольнити свої потреби будь-яким чином. Часто новина про інвалідність дитини для батьків є великим шоком, який може тривати дуже довго. Батьки тоді зосереджуються більше на цій обмеженості і не можуть об'єктивно подивитися на свою дитину, побачити в ній неповторну особистість, вповні відповісти на її найглибше прагнення любові. Іноді ми не спроможні за допомогою розуму відповісти на важкі питання і „лише віра освітлює темряву таємничих подій” [10, с.254] та робить нас спроможними приймати кожну людину як дар.

Формулювання цілей статті... Мета публікації – розкрити педагогічні умови статевого виховання людей з обмеженими можливостями

Виклад основного матеріалу... Коли йдеться про людей з обмеженими можливостями, в контексті сексуального виховання, виникає багато питань щодо необхідності такого виховання, його мети та способу реалізації. На початку наших роздумів потрібно дати повніше визначення поняття „виховання для любові”. Згідно персоналістичного (християнського) бачення людини сексуальне виховання є вихованням до любові [5], до того, щоб бути повноцінною людиною. Статевість розуміється як „фундаментальний компонент особистості, один зі способів її існування, самовиявлення, спілкування з іншими, почуття, вираження людської любові та життя у ній” [6, нр.4]. Статевість слід розглядати в контексті цілісного бачення людського життя, його сенсу. Такий підхід дозволяє нам визначити суть сексуального виховання, яка полягає у тому, щоб допомогти людині прийняти власну статевість і жити нею [10, с.254], „інтеграція сексуальної енергії в усю особистість людини, як у світ її почуттів, так і в релігійний і духовний досвід. Сексуальність, сформована таким чином, стає суттєвим елементом усіх міжособистісних стосунків, також стосунків з Богом. Завдяки сексуальній інтеграції статевість стає якби підпорядкована служінню любові і життя в кожному стані, як у подружньому житті, так і в житті самотньому” [1, с.35]. Дуже важливо тут дивитися на статевість як на добро і завдання, дане людині. Згідно Жана Ванера, правдиве сексуальне виховання полягає у „пробудженні серця, створенні можливості для досягнення емоційної зрілості людини” [11, с.64], яка виражається у відповідальності за інших.

Сексуальне виховання розпочинається залученням дитини до взаємної любові батьків. Вона стає свідком багатьох зовнішніх жестів батьків, які виражають їхню взаємну любов. Зовнішні жести взаємної любові батьків формують у свідомості дитини позитивне ставлення до тіла, і до людської статевої загалом [1, с.40]. Це здійснюється також вираженням любові батьків до дитини через лагідні і ніжні жести, відповідні до віку, потреб та емоційних станів [1, с.40].

Насамперед батьки повинні допомогти дитині з обмеженими можливостями відчутти, що вона в усій своїй сутності є об'єктом любові і сердечного ставлення. Лише тоді вона зможе відкрити, що сама, в міру своїх можливостей, здатна любити, працювати, служити іншим, жити у приязні з іншими. Поступово вона відкриє відносність вади та усвідомити те, що важливою реальністю стає лише здатне до любові і служіння серце, відкрите на Бога та інших людей. Така людина менше боїться зіткнутися зі світом, тому що живе у приязні з іншими. Належить до спільноти більшої, ніж сім'я, становить частину людства, частину Церкви; належить Богові і знаходить сенс життя, живучи для інших [11, с.130–131].

Без сумніву, статеве виховання, будучи інтегральною частиною цілого виховання, повинно охоплювати усіх, незалежно від рівня інтелектуального чи фізичного розвитку [12].

К.М.Lausch стверджує, що у випадку затримки розумового розвитку або у випадках незначної розумової відсталості проблеми сексуального виховання ненабагато відрізняються від аналогічних, пов'язаних з вихованням здорових дітей [13, с.209]. Набагато важчим є сексуальне виховання людини з глибокими порушеннями розумового розвитку, оскільки „доцільності цього процесу, встановлення гетеросексуальних зв'язків, підтверджених Таїнством Подружжя, просто не існує. Подружжя людей зі значними відхиленнями у розумовому розвитку, на мою думку, абсолютно протипоказане, хоча, з

огляду на саму лише правильність прокреації (питання здоров'я нащадків) протипоказань не було б" [13, с.209]. Звичайно, це одне твердження щодо глибоких відхилень не вичерпує такої важливої і нелегкої проблематики, яка потребує глибокого аналізу як з моральної, так і з медичної точки зору.

Виникає запитання, як формувати у розумово відсталих людях правильне розуміння дару подружжя і прийняття його у тих випадках, коли це можливо? Згаданий вище досвідчений вихователь людей з вадами розумового розвитку, Жан Ванер допускає, що люди з легким ступенем порушення розумового розвитку можуть відчувати радість і печаль подружнього і родинного життя. При цьому він вказує на необхідність допомоги таким людям у зрозумінні того, що міститься у прагненні створити подружжя (якщо це прагнення вже виражене), а отже, у визначенні відповідальності і реальних вимог, у розвитковій здатності виконувати обов'язки [11, с.168]. Услід за Jacquesem Servais стверджує, що: „Право на подружжя – незаперечне право кожної людини, лише тоді набуває відповідного обґрунтування і повного змісту, коли в зобов'язаннях, які випливають з нього, виражається воля до вшанування партнера...” [11, с.167]. Закликом можуть бути також так звані мішані подружжя – подружжя людей з обмеженими можливостями з людьми здоровими. Звичайно, це вимагає радикальної любові і зрілості того, хто вирішує назавжди бути разом з тією „іншою” людиною, яка часто потребує набагато більше любові, ніж здорова людина [12, с.181].

Часто прагнення закласти подружжя глибоко пов'язане з прагненням давати життя, бути спроможним давати потомство. Це прагнення плідності вписане у людську природу. Люди, які пізнали гіркоту відторгнення, які пізнали, що для інших (зокрема, для батьків) є тягарем і розчаруванням, роблять висновок, що життя немає сенсу, оскільки вони не можуть нічого пожертвувати для інших. Заборонити молодим людям пізнати власну плідність, це ніби визнати їх безвартісними, непридатними [11, с.182]. Якщо визнаємо конкретну людину нездатною мати дітей, то згідно Жан Ванера ми повинні допомогти їй відкрити, яким чином вона могла б бути справді плідною, давати життя, брати на себе відповідальність, але в іншій сфері. Для людей віруючих важливим є відкриття духовної плідності, коли людина завдяки єдності з Богом і досвіді Його любові може передавати життя, жертвуючи молитви і терпіння за інших [11, с.188]. „Кожен має право пізнати власний спосіб плідності” [11, с.182].

Висновки... Говорячи про виховання до любові, треба сказати про виховання у чистоті (цнотливості), бо ж чистота є „головним захистом любові” [14, с.38], а також „духовною енергією, яка звільняє любов від егоїзму і агресивності” [5, нр.16]. Це завдання можна реалізувати через збереження позитивного клімату любові і пошани до дару життя; допомогу у розумінні цінності плідності і чистоти на окремих етапах розвитку дитини; підтримку у відкритті власного покликання до подружжя чи дівочтва [14, с.39]. Потрібно наголошувати, що даром в людській любові може бути не лише сексуальна активність, але також здатність стримуватися від неї, що має місце в кожному стані, – і в подружжі, і в дівочтві. Важливою мотивацією дотримання чистоти в житті молодої людини повинна бути зріла любов наречених, подружжя і батьківська любов[1].

Сьогодні у „світі” щораз менше говориться про виховання у чистоті, але попри це саме Церква заохочує батьків зберігати оптимізм, „незважаючи на зростання кількості розлучень і кризу родин турбуватися про те, щоб дати своїм власним дітям глибоку християнську формацію, яка допоможе їм перемагати різні труднощі. Конкретно, любов до чистоти, в якій дітям допомагають формуватися, сприяє взаємній пошані чоловіка і жінки, а також робить їх здатними до співчуття, взаєморозуміння, чуйності, терпеливості і великодушності, особливо до духа жертвовності, без якого жодна любов не витримає життєвих випробувань” [5, нр. 31]. Виховання у чистоті людей з обмеженими можливостями може допомогти їм прийняти вимушений целібат (безженність) як дар, який можуть прийняти і пожертвувати Богові [11, с.150].

Перед батьками стоїть велике і особливе завдання. Не завжди батьки спроможні виконати це завдання належним чином, тому потрібна їм відповідна допомога держави, Церкви та виховних установ. Важливо, щоби всі, хто допомагає родині, а особливо у царині статевого виховання, керувалися правдивим благом людини, а також пам'ятали про те, що це виховання є першочерговим обов'язком батьків.

Дана розробка не вичерпує питання виховання до любові людей з обмеженими можливостями. Вона є спробою поглянути на цю проблему з християнської точки зору, а також наголосити на важливості виховання у сфері статевої людини з обмеженими можливостями. Вважаємо, що порушена мною тема ще мало розглянута як у літературі, так і у виховній практиці і становить певний заклик для педагогіки, а особливо для педагогіки відповідного спрямування.

Список використаних джерел та літератури:

1. Августин Ю. Сексуальна інтеграція / Ю. Августин. – Львів : Свічадо, 1999.
2. „Емаус” – центр духовної підтримки осіб з особливими потребами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://emaus.ucu.edu.ua/golovna>.
3. Жан Ванье. Каждый человек – священная история / Жан Ванье // Вера и Свет. – 2008.

4. Іван Павло II, Лист до сімей // Документи Католицької Церкви про шлюб та сім'ю від Лева XIII до Венедикта XVI – Інститут Родини та Подружнього Життя УКУ. – Львів, 2008.
5. Папська рада у справах сім'ї. Правда про людську статевість та її суть // Документи Католицької Церкви про шлюб та сім'ю від Лева XIII до Венедикта XVI // Колесо. – 2008.
6. Священна Конгрегація Католицького Виховання. Виховні дороговкази в людській любові. Напрявні для статевого виховання. – Львів : Свічадо, 2006.
7. Augustyn J. Wychowanie seksualne i wolność / Augustyn J. // w: Zagadnienia prorodzinnej edukacji i profilaktyki HIV / AIDS, red. J. Rzepka, tom 1, AGAT. – Katowice, 1998. – S. 113–118.
8. Domagała-Zyśk E. Kształtowanie adekwatnych postaw wobec osób niepełnosprawnych / Domagała-Zyśk E. // w: A. Rynio (red.) Wychowanie chrześcijańskie. Między tradycją a współczesnością. – Lublin : Wyd. KUL. – S. 922–931.
9. Jan Paweł II, Słowa skierowane do uczestników Kongresu nt. Rodzina a integracja niepełnosprawnych w okresie dzieciństwa i dorostania. Watykan, 4 grudnia 1999 r. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ognisko.org.pl/js/images/pl_czytelnia,290.php (25.05.2009).
10. Jan Paweł II, Chrystus zbawia całego człowieka. Przemówienie do uczestników spotkania zorganizowanego przez Apostolski Ruch Niewidomych 8 grudnia 1994r. // w: Rodzino, co mówisz o sobie? Dokumenty i przemówienia papieskie w Roku Rodziny, wyd. „Czuwajmy”. – Kraków, 1995.
11. Jean Vanier, Мężczyzną i niewiastą stworzył ich do życia w prawdziwej miłości, Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy. – Kraków, 1987.
12. Kustra Cz. Wychowanie seksualne młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie jako etap przygotowawczy do życia w małżeństwie, W: Człowiek niepełnosprawny w różnych fazach życia. Red. J. Bąbka, Wyd. Żak, – Warszawa, 2004. – S.169–182.
13. Lausch K. M. Teoretyczne podstawy katechizacji osób głębiej upośledzonych umysłowo, Wydawnictwo ATK. – Warszawa, 1987.
14. Urbaniak A. Wspólna troska. Wychowanie do miłości w rodzinie i w szkole, Oficyna Współczesna. – Poznań-Wrocław, 1999.
15. Wilk J. Pedagogika rodziny, Wydaw. Poligrafia Salezjańska. – Kraków, 2002.

Аннотация

Т.Андрущишина

Половое воспитание детей с особыми потребностями. Христианский взгляд

В статье раскрыта сущность полового воспитания людей с особыми потребностями. Предоставлены условия христианского подхода к воспитанию целомудрия.

Ключевые слова: половое воспитание, люди с особыми потребностями, христианское воспитание, целомудрие.

Summary

Т.Andrushchyshyna

Sexual Education of Children with Special Needs. Christian View

The essence of sexual upbringing people with special needs is revealed in the article. Conditions of christian approaches to teaching chastity are offered.

Key words: sexual upbringing, people with special needs, christian upbringing, chastity .

Дата надходження статті:

„4” квітня 2011 р.

УДК 745.5 (2) (045)

В.П.ОСАДЧИЙ,

кандидат технічних наук

(м.Хмельницький)

Особливості впливу географічного середовища на формування та типологію видових ознак народних ремесел

У статті висвітлюється проблема формування народних ремесел. Розглядається вплив географічного середовища на розвиток народних промислів та ремесел. Визначено характерні особливості народних ремесел у залежності від географічного розташування регіону.

Ключові слова: географічне середовище, народні ремесла, національна культура, народна матеріальна культура.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Народні ремесла виступають однією з ознак самобутності національної культури певного народу, його традицій, побуту, менталітету та національної самосвідомості. Значення народних ремесел у нашому житті було і залишається значним. Саме завдяки народним промислам, в яких проявляється декоративно-прикладне мистецтво, ми можемо вивчати культуру, традиції, побут нашого народу, його історію, національне становлення тощо. Завдяки цьому мистецтву Україна відома у світі. Українські народні промисли розвиваються протягом не одного тисячоліття і за весь цей період вони набувають рис національної самобутності, вбирають в себе лише найкраще, що є в нашій нації.